

ASYA COĞRAFYASI

Tarihçi Herodot tarafından bu terim ilk kez bugünkü Salihli Ovası, sonraları da Gediz Havzası'nı nitelemek için kullanılmıştır. Sardes'in zenginliklerini anlatırken bu kenti Asya'nın başkenti olarak betimlemiştir. Zamanla Asya terimi önce Anadolu yarımadası sonraları ise Çin'e ve Moğolistan'a kadar (Marko Polo'nun keşifleriyle) olan toprakların tamamı için kullanıldı.

ASYA COĞRAFYASI

Asya, Dünya'nın en büyük kıtasıdır.

44 587 555 km² yüzey ölçümü ile yeryüzü alanının üçte birini kapsar.

Birkaç ada hariç, Asya karasının en büyük kısmı kuzey yarımkürede yer alır.

Doğu-batı yönünde, 8 600 km uzunluğa sahip olan Asya kıtası, kuzey-güney yönünde 8 400 km.

Avrupa ile sınırı: Ural dağı – Ural ırmağı - Hazar gölü – Maniç vadisi – Karadeniz – İstanbul Boğazı – Marmara denizi – Çanakkale Boğazı – Ege denizi ve Kıbrıs adasına kadar uzanır.

Afrika kıtasından, Süveyş kanalı, Kızıl denizi ve Bab – ül – Mandeb Boğazı ayırır. Güneyde, Hint Okyanusu, doğuda Büyük Okyanus ve kuzeyde Arktik Okyanusu suları ile çevrili olup birçok kıyı denizleri vardır.

Asya kıtasını Kuzey Amerika'dan 85 km genişliğindeki Bering Boğazı ayırır.

Bering Boğazı, kış aylarında suların donması yüzünden iki kıta arasındaki ulaşımın gerçekleşmesi için uygun sayılmaz.

© Talif Hakkı Korunan Es

Büyük alanı, Hint Okyanusu, Büyük Okyanus ve Akdeniz'e olan deniz kıyıları ile Asya kıtası uzun kıyı çizgisine sahiptir.

ASYA DENİZLER
GÖLLER AKARSULAR VE BOĞAZLAR HARİTASI

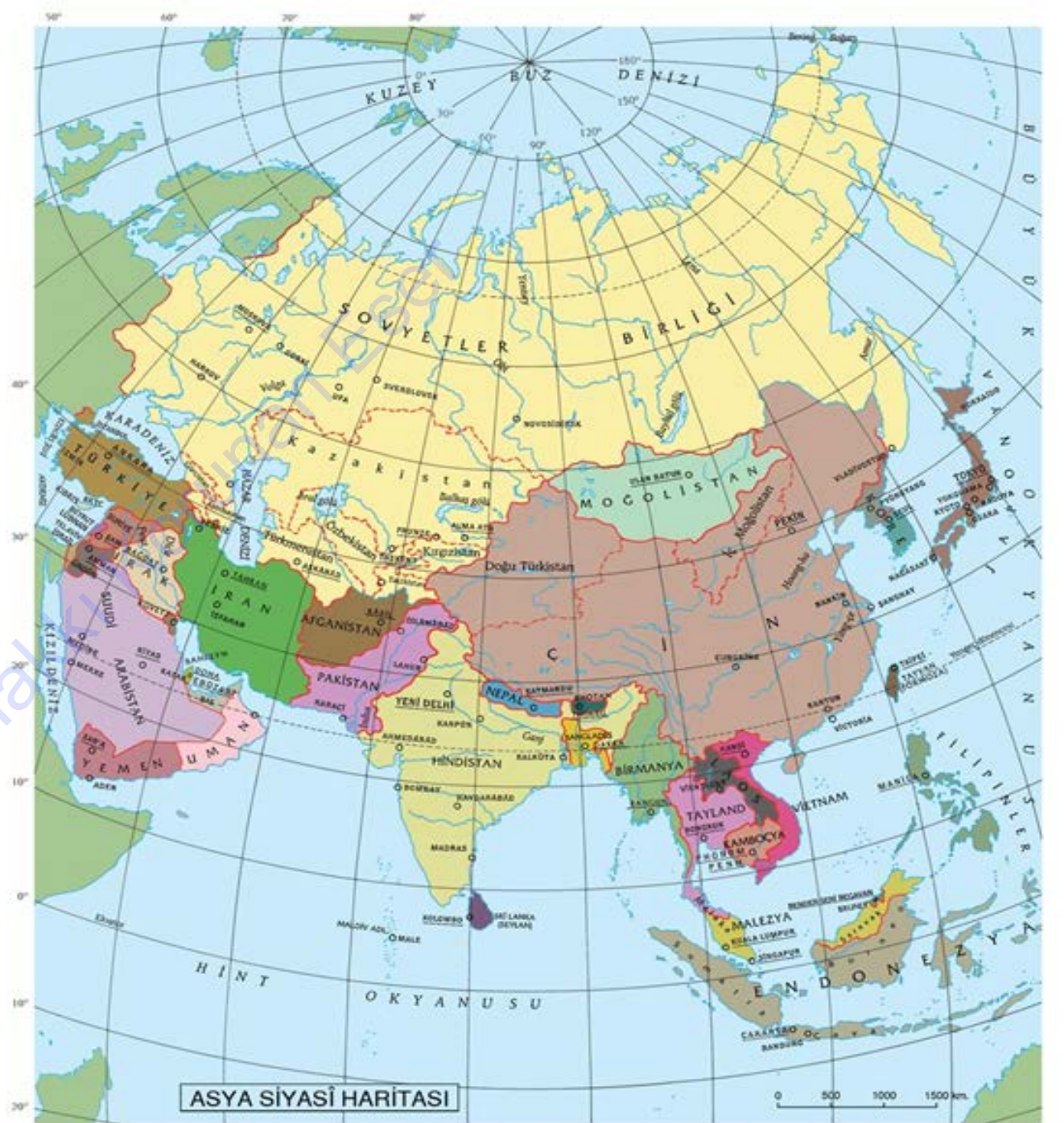
ASYA BÖLGELERİ

Asya kıtası şu bölgelere bölünmüştür:

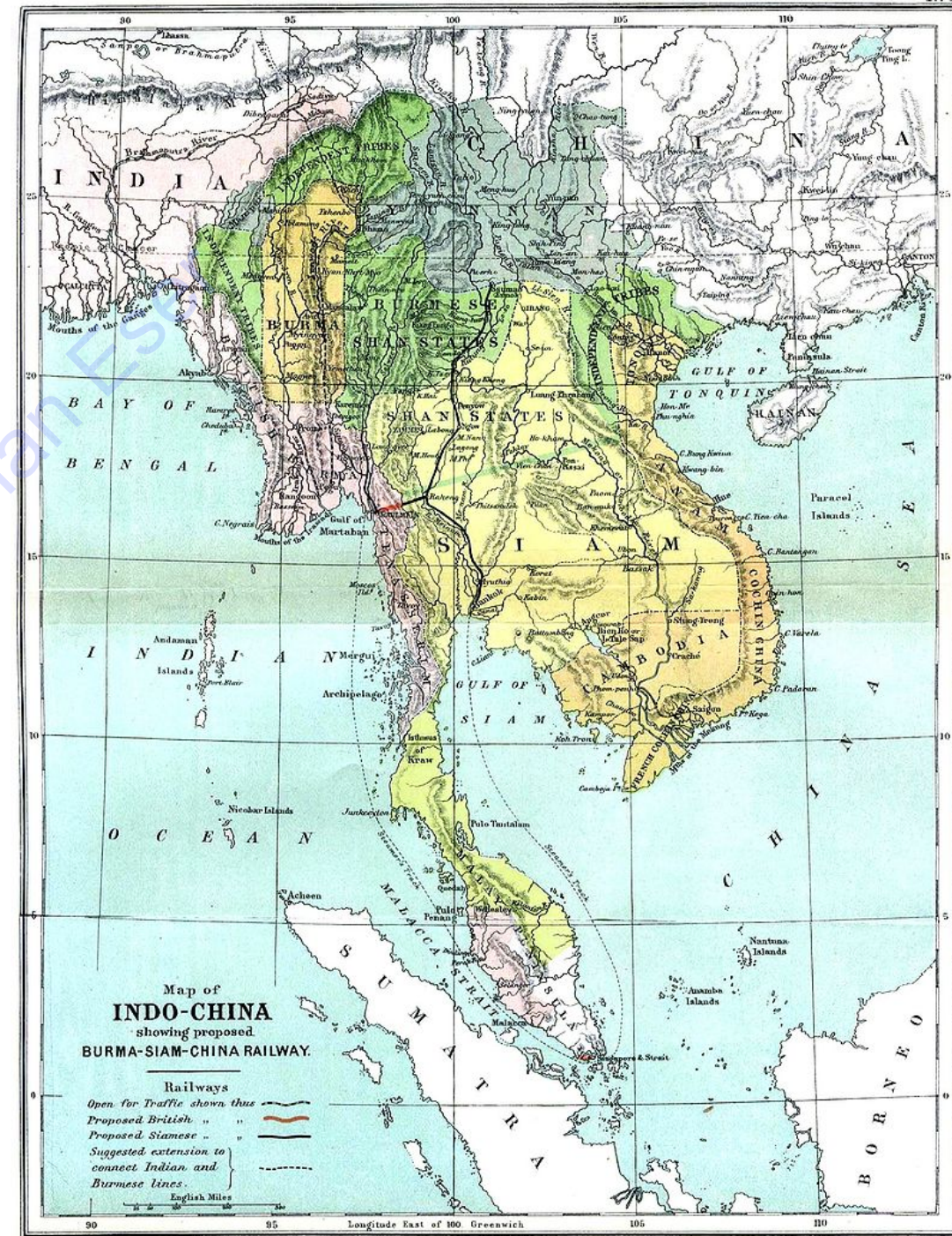
- Kuzey Asya
- Doğu Asya
- Güneydoğu Asya
- Güney Asya
- Orta Asya
- Güneybatı Asya

Güneybatı kıyılarında, Anadolu ve Arap Yarımadası;

Güney Asya'da Hint Yarımadası ile Hindçini ve Malakka yarımadası, Endonezya ve Filipin adalarıdır.

Doğu Asya'da Kore Yarımadası, Kamçatka ve Çukot yarımadalaları ile Japon adaları, Sahalin adasıdır.

Avrupa, Afrika kıtaları ve Asya'nın güneybatı kıyıları arasında Akdeniz ve Kızıl denizi bulunur. Asya ve Afrika arasında bulunan Kızıl denizi, Süveyş Kanalı ve Bab – ül –Mandeb Boğazı, Akdeniz'i, Aden Körfezi, Arap denizi ve Hint Okyanusu'na bağlar.

Hint Okyanusu'ndan, Oman Körfezi ve Hürmüz/Ormus Boğazı ile karaya derin girmiş Basra (Pers) Körfezi bulunur.

Fiziki Özellikler

Asya kıtasında, düzlükler, kıta alanının dörtte birini kapsar ve özellikle kıtanın kenar ve kıyı bölgelerinde yaygındır.

En önemli düzlükleri: Avrupa ile doğal sınır bölgesine doğru yayılan Batı Sibirya Düzlüğü ve Turan Düzlüğü, Güneybatı Asya'da Mesopotamya, Güney Asya'nın İndüs, Ganj, Bramaputra, Mekong akarsu vadisi boyunca yer alan düzlükler, Doğu Asya'da, Doğu Çin Düzlüğüdür.

Bu düzlükler ulaşımı kolaylaştırma açısından büyük önem taşır.

Dağlar Asya'nın dörtte üçünde mevcuttur. Dağ sistemi, batıda Ege denizinden daha doğrusu Anadolu yarımadasından, doğuda Büyük (Pasifik) Okyanusu'na kadar uzanır.

Dağ sisteminde zincir şeklinde birbirini izleyen dağlar; Taurus/Toros dağ kitleleri, İran ve Afganistan dağları Pamir dağlarına kadar uzanır.

Buradan güneydoğuya doğru Hindukuş, Karakorum ve Himalaya dağlarına, kuzeybatıda Tanrı dağları ve Altay devam eder.

Ayrı ve farklı dağ kitleleri olarak; Kafkas, Elburs, Suudi Arabistan'ın güneybatı bölgesindeki dağlar; Doğu Asya'da Kore dağları, Büyük Hingan (Çin) ve adalarda bulunan dağlardır.

Asya kıtasının dağlık b3lgerinde genellikle çok y3ksek dağlar yer alır. Himalaya dağlarında, D3nya'nın en y3ksek tepesi, 8850 m y3ksekliginde olan Everest ile 8000 m' den y3ksek birçok dağ bulunur.

Başlıca sıradağları:

Himalayalar,

Toroslar,

Kafkaslar,

Urallar,

Hindikuş,

Zagros,

Pamirler,

Karakurum,

Süleyman,

Arakan Yoma,

Kunlun,

Tian Shen/Tanrı Dağları,

Altay,

Büyük Kingan.

Başlıca gölleri:
Hazar Denizi/ Gölü
Urmiye Gölü
Aral Gölü
Baykal Gölü
Balkaş Gölü
Isık Gölü

Başlıca ırmakları:
Dicle-Fırat (Şattül a- rap),
İndus,
Ganj,
Brahmaputra,
İrava-di,
Saluen/Salvin,
Mekong,
Sikyang
Yang-çe
Huang Ho/Sarı Irmak,
Obi,
Yenisey,
Lena,
Kolima
Siri derya ve Amu derya.

Başlıca çölleri:

- Arabistan çölleri
- Gobi,
- Suriye çölü
- Taklamakan,
- Tar,
- Karakum,
- Kızilkum.

İKLİM

Asya'nın iklimi çeşitlilik gösterir. Asya kıtası, iklim çeşitleri ile tüm iklim kuşaklarına yayılır.

İki farklı uç iklim kuşakları görülür; güneyinde, tropikal – muson iklim kuşağı ile kuzeyinde kutup ve sub-kutup iklim kuşağı vardır.

Bunların arasında uzanan ılıman iklim kuşağında; geniş kıta – kara alanı, denizlerden uzaklık ve çok yüksek dağlarda karasal iklim ve tipik yüksek dağ iklimi (Alp iklimi) hüküm sürer.

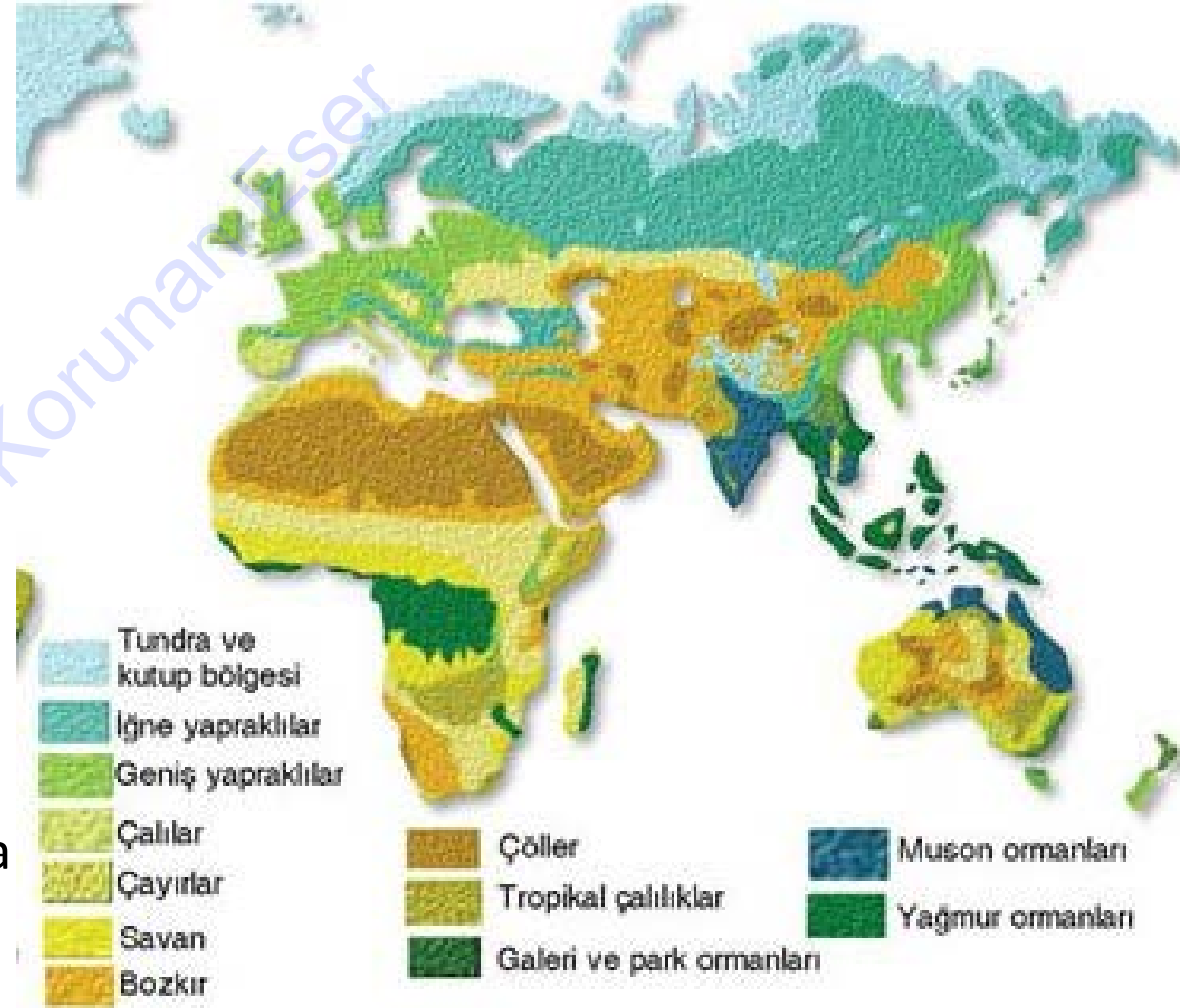
BİTKİ ÖRTÜSÜ

Asya kıtasının farklı rölyef ve iklim özellikleri, büyük alana yayılması, okyanus ve denizlere kıyısı, kıtanın iç bölgelerinin denizlerden uzak kalması ve diğer faktörlerin etkisi altında birçok iklim ve bitki örtüsü bölgeleri ayırt edilebilir.

Genel olarak, bitki örtüsü şu şekilde sıralanabilir;

- tropikal yağmur ormanları,
- savanlar,
- çöl ve yarıçöl bitki örtüsü,
- otlaklar,
- kışın yaprağını döken ormanlar,
- Akdeniz bitki örtüsü,
- yeşil ormanlar,
- yüksek dağ bitki örtüsü ve
- tundralar.

Tropikal yağmur ormanları, Güney ve Güneydoğu Asya Doğu Asya'nın daha güney bölgelerinde yaygındır

ASYA KITASI'NIN DOĞAL ZENGİNLİKLERİ

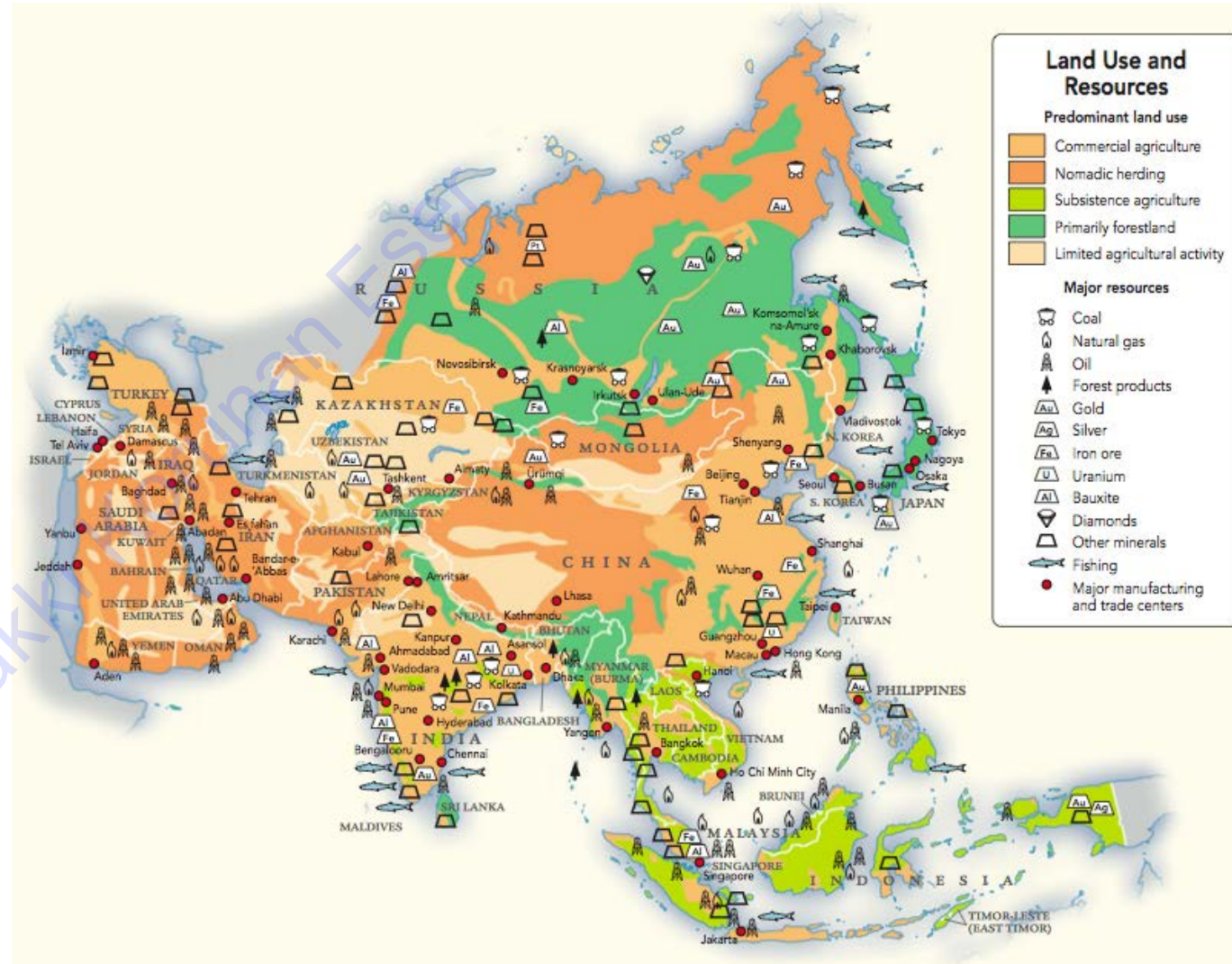
Asya kıtası büyük ve çeşitli doğal zenginliklere sahiptir.

Doğal zenginliklerden en önemlileri; petrol, kömür, doğal gaz ve demir ile büyük orman alanları, hidroenerji gücü, tarım alanları vb.

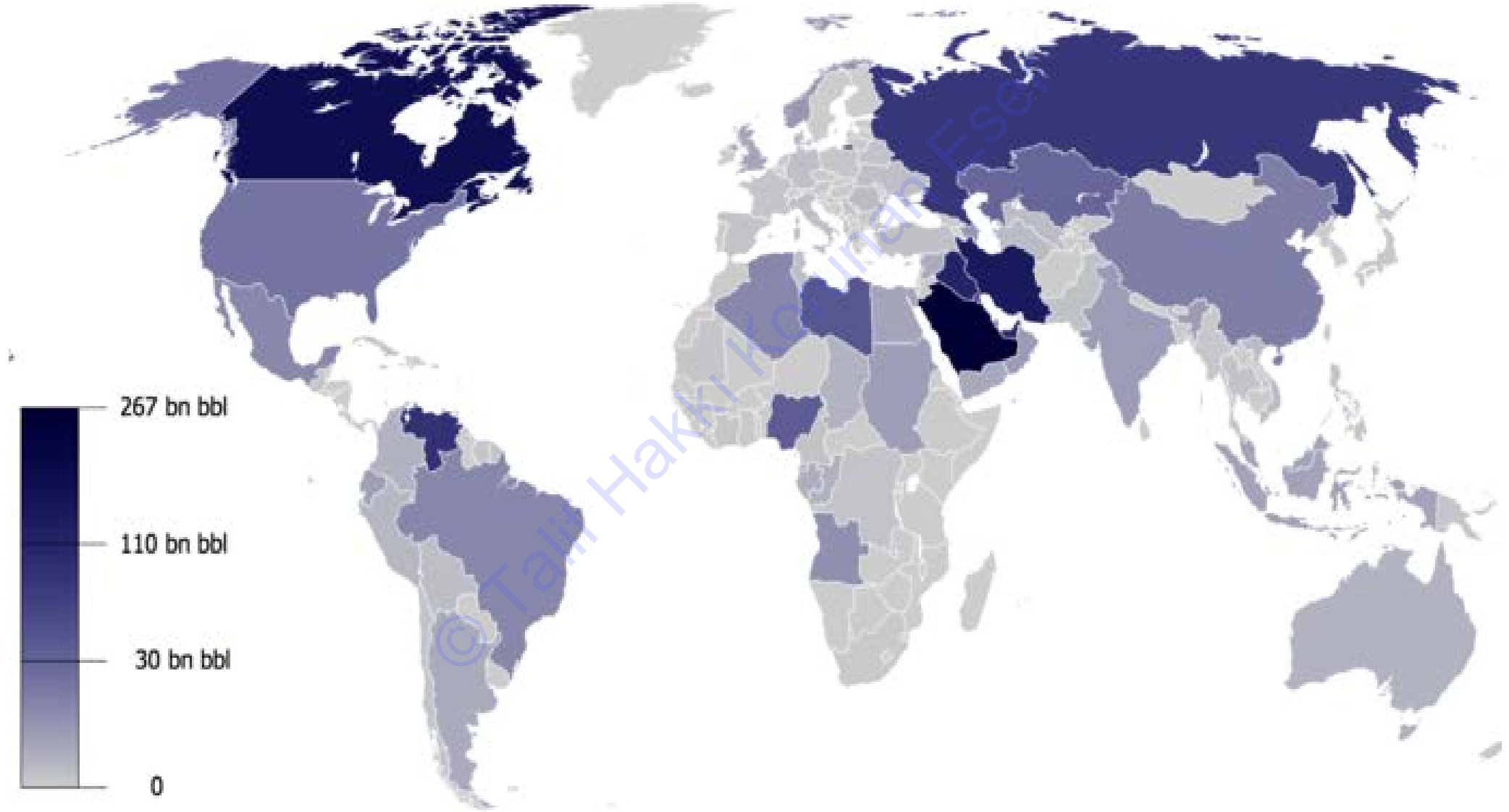
Petrol, Asya'nın önemli doğal zenginlikleri arasında yer alır.

En büyük petrol yatakları Güneybatı Asya'da, özellikle Suudi Arabistan, Mesopotamya, Kafkasların çevresi, Hazar gölü, Turan düzlüğü ve büyük Batı Sibirya Düzlüğü, Myanmar (Burma) ve Endonezya'da bulunur.

Doğal gaz, önemli enerji kaynağıdır. Sibirya ve Batı Sibirya Düzlüğü'nün kuzey bölgelerinde yaygındır.

Dünya Petrol Rezerv Haritası

Metal ham maddelerinden; demir, kalay, Tungsten, gümüş, bulunur.

Ormanlar, Asya alanının % 30'unu kapsar ve büyük ve önemli doğal zenginliktir. Fakat, Asya ormanları zor geçitlidir ve ormanlardan faydalanmak güçlük yaratmaktadır.

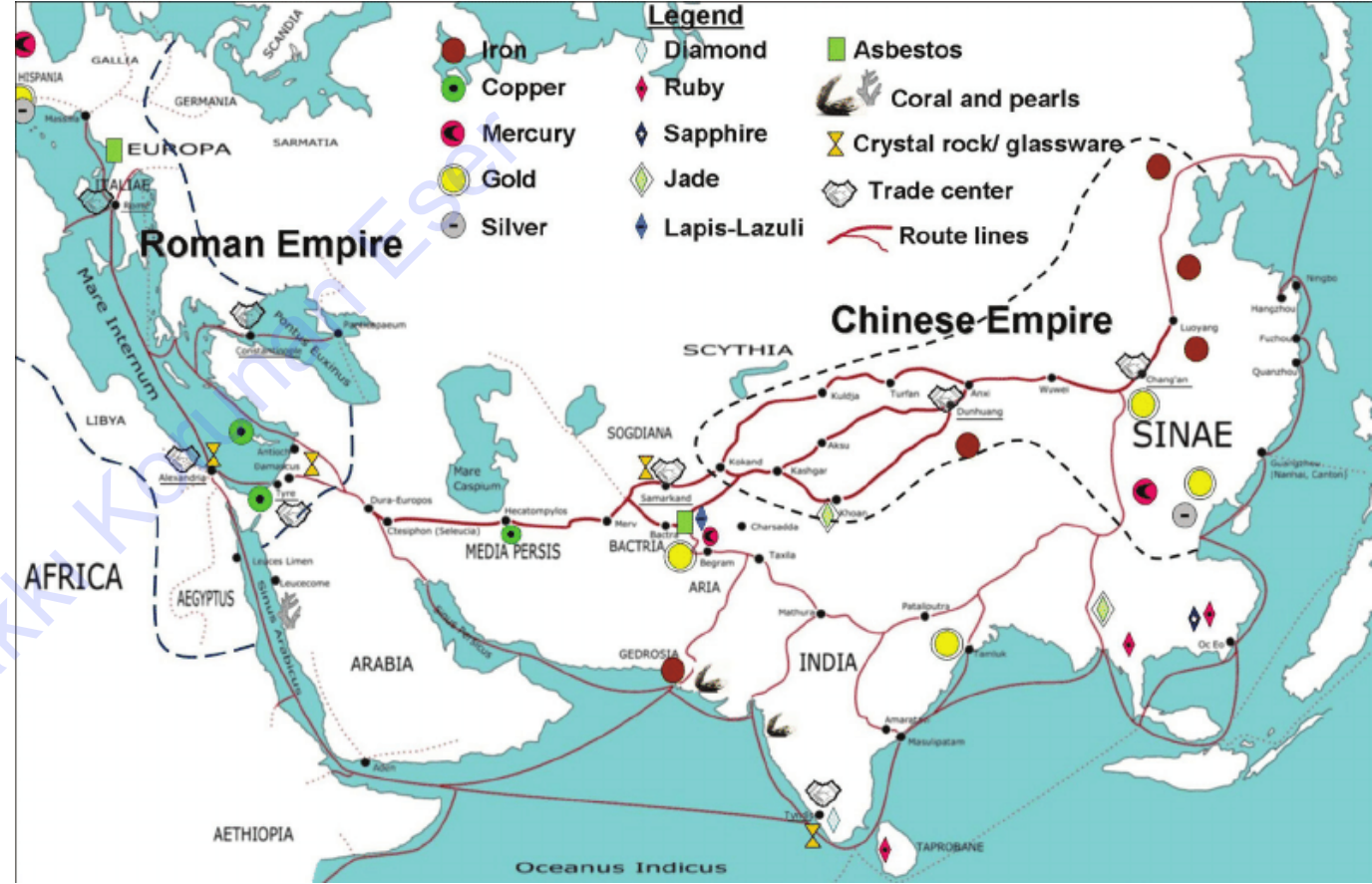
Tarım arazileri, kıta alanının % 20'sini kapsar.

Tarım alanlarında, buğday, pirinç, çay, kauçuk, baharatlar ve diğer tarım kültürleri yetiştirilir.

Asya, Dünya'da tarım kültürlerinin en çok yetiştirildiği kıtadır.

Dağlardan akan ırmakları, su enerjisine sahiptir. Akarsularında, elektrik enerjisinin üretimi ve tarım alanlarının sulanması için birçok baraj gölleri kurulmuştur.

Asya'nın okyanus ve denizlerinde gerçekleşen ulaşım, yük taşımacılığı ve büyük balıkçılık alanları doğal zenginlikleri arasında yer alır.

Asya ülkeleri, doğal kaynaklar açısından oldukça zengindir.

Kömür üretiminde Çin Rusya, Hindistan, Güney Kore, Japonya önde gelir.

Petrol, Arabistan Yarımadası, İran, Rusya, Çin, Endonezya, Brunei ve Hindistan'da çıkarılır.

Rusya dünya **doğal gaz** üretiminin % 40'ını karşılar.

Dünyada **demir** üretiminin toplamının % 90'ı Çin, Rusya, Hindistan ve Kuzey Kore'de üretilir.

Filipinler ve Türkiye'de **krom**

Hindistan ve Çin'de **manganez**;

Malaysiya ve Tayland'da **kalay**;

Sibirya'da **alüminyum**;

Rusya, Çin ve Hindistan'da **boksit**;

Rusya ve Çin'de **kurşun**;

Rusya, Endonezya, Çin **nikel**;

Japonya, Kuzey Kore **gümüş**;

Rusya, Çin, Kuzey Kore **çinko**;

Japonya ve Çin'de **sülfür** önemli doğal kaynaklardır.